

САНА ОЛОХ

ХАБЫАГ
1981 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАЛЧЫТААҒЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЯ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҒЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 154 (6913)

1989 жыл. Ахсынны 26 күнэ.
ОПТУОРУНЬУК

Сынаата
3 харчы

ОРОЙУОННААҒЫ СОВЕТ XI СЕССИЯТА

Информационнай иһитиннэри

1989 жыл ахсынны 23 күнүгэр народнай депутаттар сүүрбэни ыгырынылаах оройуоннааҕы Советтарын уон бирикс сессията буолла.

Сессия манньк болпуруостары дүүллэстэ:

1. Оройуон 1989 сылга экономическай уонна социальнай сайдыытын быһаанын тоһуруу хаамытын уонна 1990 сыллааҕы быһаан туһунан.

2. Оройуон 1989 сыллааҕы бюджеттын туолуутун уонна 1990 сыллааҕы бюджет туһунан.

3. Оройуоннааҕы Совет быһаан-ныр-бюджетнай комиссиятын хос данылаата.

Күннээҕи бэбисэкс бастакы уонна иккис болпуруостарыгар дахылааттары оҥордулар: райсовет исполкомун председателин солбуйааччы,

райлаан председатели депутат С. Д. Ноговицын уонна райсовет исполкомун үлкэ отделин сибдэксээсэ М. Н. Мохначевский. Былаанкыыр-бюджетнай комиссия дахылаатын ити комиссия председатели депутат П. Г. Кириллин туруорда.

Дахылааттары дүүллэһингэ тыл этилэр: В. П. Чичигинаров—депутат, «Мындабайы» совхоз директора, А. А. Сивцев—оройуоннааҕы киносеть директора, А. М. Слепцов—Болтоно сельскэй Советын исполкомун председатели, В. Н. Коркин—Кытаанах орто оскуолатын директора, Д. И. Баграфов—Агробанк отделениетын управлющайа, А. М. Кириллин—депутат, Эрилик Эристин аатынан совхоз старшай прораба, М. М. Максимов—13 №-дээх СПТУ директор, П. Н. Наумов—суолу тутар-өрө-

мүөһүнүр участвак инженерэ, М. Д. Гуляев—Чуралчытааҕы оҕо спортнай оскуолатын директора, С. Р. Баграфов—нэһилиэнньэни олох-дьаһах өкөтүнэн хаачыйар комбинат директора, Е. Е. Полова—депутат, оройуоннааҕы киин балыһа лабораториятын лаборана, К. И. Федоров—Нуотара участвак кылабынай инженерэ, Г. В. Смирников—«Чуралчы» совхоз директора, Н. Н. Колесов—депутат, Субуруускай аатынан совхоз рабочайа, Е. А. Борисов—депутат, райсовет исполкомун председатели.

Сессия дүүллэһилибит болпуруостарга туһааннаах быһаарылылары ылыһа.

Манан оройуоннааҕы Совет уон бирикс сессията үлэтин түмүктэтэ.

Оройуоннааҕы Совет исполкомугар норуот үөрэ-бэриктин үлэһиттэрин олохторун-дьаһахтарын усулуобуйаларын тупсары уонна бу хайыскан салгы үлэлэһин тустарынан 1986 с. ыам ыйын 20 к. 119 №-дээх исполком уонна 1988 с. бэс ыйын 20 к. народнай депутаттар оройуоннааҕы Советтарын бэйэс сессиятын быһаарылырын толоруу хаамытын туһунан болпуруоһу көрдүлэр.

Районо сибдэксээсэ Никифоров М. А. информация истилинэ. 1986 с. ыам ыйын 20 к. быһаарыны толорууга оройуон үрдүнэн туһааннаах үлэ ытылыһа. Ол курдук, учууталларга анаан 64 квартира тутулуохтааҕын онугар иккинни түөрт сылга 63 квартира туһаа киллэрилинэ. Ол эрэри таһыттан кордоххо эрэтиник. Дьэҥэр, икки 12 квартиралар дьэ оскуола-интернатка уонна уопсай дьэһэлэр Кытаанахха, Мэлдэхсигэ эрэ учууталлар куустарынан тутулулар. Ол онугар Ха-йахсыт, Бахсы, Одьулуун орто оскуолаларыгар уопсай дьэһэлэри тутуу былааннара тэһулукулар. Учууталлар олоһор дьэһэлэрин усулуобуйаларыгар ордук үүстүк балаһыанна Диринг, Одьулуун, Болтоно оскуолаларыгар үөскэтэ.

Манна 6-7 киһи куортам-наспит дьэһэлэргэ олоһолор. Бу кэм устата уунан итинигэ 25 квартира холбоно. Амма, Бахсы, Одьулуун, Болтоно, Чакыр оскуолаларын учууталлара оттук маһынан мөлтөхтүк хаачыйаллар. Бу ааттамыт сылларга минилэргэ үгүс ахсааннаах мас ситэ тэһилибэтэ. Сельсоветтарын Сыланг, Мугудай, Соловьев сельскэй Советтара эрэ саҕа кэлбит эдэр специалистары тьа хаһаайыстыбатын бородууктатын икки бүк норматынан хаачыйаллар.

Иһитиннэринигэ дүүллэһэн берен райсовет исполкома быһаарда: 1995 сылга дьэри норуот үөрэ-бэриктин үлэһиттэрин былаан-график быһытынан уопсай дьэһэлэри тутуунан олоһор дьэһэлэри толору хаачыйарга; Сельсоветтар исполкомнарын председателирин эбээһинэстиргэ; норуот үөрэ-бэриктин үлэһиттэригэр олоһор дьэһэлэрин усулуобуйаларын тупсарыга сокуонунан көрүлүбүт чэлчэтинилэри уон-

на уратылары хаһаанна-бакка толороллоругар; олоһор дьэһэлэри анааларынан туһааналларыгар, ол эбэтэр дуоһабардара бүтэн атын оройуонга тахсар норуот үөрэ-бэриктин үлэһиттэрин квартираларын норуот үөрэ-бэриктин учуреденеларыгар, эдэрларарга; норуот үөрэ-бэриктин үлэһиттэрин оттук толору саппааһынан сып ахсын хаачыйарга; норуот үөрэ-бэриктин үлэһиттэрин уопсай дьэһэлэри, ону тэһэ чааһынай дьэһэлэри оттук киһиэ-мат систематыгар холбуурга үлэни ытыарга; норуот үөрэ-бэриктин эдэр үлэһиттэрин өс икки бүк норматынан хаачыйарга; кэтэх хаһаайыстыбалаах үлэһиттэри оттуур ходоһаларынан хаачыйарга, а. д. а.

Исполкомга үөрэнээччилэр сайынгы үлэлэрин уонна сынныаланнары тэриктэ оскуолалар уонна үлэ холбоһуктарын социалистическай куоталаһыларын түмүктэрин туһунан болпуруос көрүлүнэ. Бу болпуруоска районо инспектора А. Д. Дьэһковскай отчуота, истилинэ. Социалистическай куоталаһы түмүгүнэн кыла-йылаастарынач таһыстылар орто оскуолаарга: Диринг орто оскуола-бастакы миэстэ; Амма орто оскуола-иккис миэстэ; Кытаанах орто оскуола-үһүс миэстэ. Абыс кылаастаах оскуолаар ортолоругар: Б. таһы миэстэ-Чакыр, таһы миэстэ-Хедаар, таһы миэстэ-Чуралчы абыс кылаастаах оскуолаара. Орто оскуолаар үлэ-сынныалааҕ лаазырдарын ортолоругар Дирингэн «Маарыччаан» бастакы миэстэ, Мындабайы-тан «Эрчим» иккис миэстэ, Хатылыттан «Чэчири» үһүс миэстэ таһыстылар. Оттон абыс кылаастаах оскуолаар лаазырдарыгар Чакыр оскуолатын үлэ-сынныалааҕ лаазыра маһыкы миэстэни, Хедаартан «Дьулуур» иккис миэстэни, Соловьевтан «Амманчаан» үһүс миэстэни ылылылар.

Ону таһынан райсовет исполкомугар Чуралчытааҕы быһаарынай чааһы тутууга оройуон предприя-тиелара өлүүнэ кыттыларын туһунан уонна олохтоох Советтар быһбарде-рын көрсө сибдэс оро-йуоннааҕы үзөһүн үлэтин туһунан болпуруостар көрүлүкүлэр.

ССРС НАРОДНАЯ ДЕПУТАТТАРЫН СЪЕДИГЭР

МОСКВА. (ССТА). Ахсын-ны 22 күнүгэр съезд сайы-лыаннаа ылыһа, онно Румынияда киһи скэртибэ-лээх холоттолоох событи-мен сибдэстээн улахан дык-синики этилинэ. Ити кэ-һинтэн ССРС Конституцион-най надзорун туһунан Со-куон бырайыагы эрдэ са-бааламьыт дүүллэһик са-баана.

Ахсынны 21 күнүгэр кэ-һэһэн мунньахха съезд кү-нээсэ бэбисэкс өссө бирик болпуруоһун — депутатскэй үлэни кытта сибдэстээн за-конодательнай анталаар бы-райыктарын туһунан бол-пуруоһу көрүүнү түмүктэтэ. ССРС народнай депу-таттары статутун туһунан Сокуон ылыһыһа. ССРС народнай депутаттын төһөрү ыгырыы бэрэ-дэһин туһунан Сокуон бырайыага ситэри чоһуу-га ССРС Верховнай Сове-тыгар бэрилинэ, ол кэ-һинтэн ити докумуон дүү-ллэһингэ анаан бэһээһинэ уонна үһүс съезд көрүүтү-гэр киллэрилинэ. ССРС Верховнай Совега съедини биһирээмит ССРС народ-най депутаттарын стату-тун туһунан Сокуону ситэри чо-һууларыгар уонна ылына-рыгар сорудахтэнна.

Кэһээһини мунньаҕы тү-мүктээн туран, М. С. Гор-бачев сотору кэһикэн ССКП КМ. Пленума ыгырылыһаа-дизин иһитиннэрдэ. Пленум дүүллэһинигэр ССКП рес-публикатааҕы тэриятэтин тусла Литва Коммунистическай партиятыгар улары-тан тэриийи туһунан Литва Компартиятын съедини бы-һаарытыгар сибдэстээн болпуруос киллэрилинэ.

МОСКВА. (ССТА). Ахсын-ны 24 күнүгэр ССРС на-роднай депутаттарын иккис съедэ түмүктэниэ. Киһи бү-

тэһик күнүгэр мунутуур тү-бүктээх уонна тыһаһын-наах буоллулар.

Съезд ССРС Государст-веннай надзорун туһунан Сокуону ылыһа, ССРС Конституционнай надзорун комитетин председателин билликлээх советскэй юрист С. С. Алексеев тэһилинэ. Комитет чилиэһини ахса-нын автономиялар түөрт представителэрин суоту-гар 25 киһиэхэ дьэри эл-бэтэргэ быһаарылыһа.

ССРС Ис дьыалаларга министр В. В. Банатин уон-на ССРС Генеральной про-курора А. Я. Сутарев тэрэ-һиннээх буруу оһорууну утары охсуһууну күүһүрдүү туһунан дахылааттарынан уураах ылыһыһа.

ССРС народнай депутат-тарын бастакы съедини тэ-риллибит 1939 сыллааҕы са-быта түһүсүт туһунан со-ветскэй-германскэй дуоҕа-бары политическай уонна правовоай сыаналааһынга; Т. Х. Гдлан Баһылыктаах ССРС Прокуратуратын си-лиэстийэллэр болоһун үлэ-тигэр сибдэстээн маһы-йааллары бэрэбиэркэлэ-һингэ; 1989 жыл муус уста-рыгар буолбут Тбилисстэ-би событиеларга сибдэстээн быһыһы-майгыны силиэ-стийэлэһингэ комиссиялар иһитиннэриилэра истилинэ.

Съезд итин тэһэ гражд-даннар сорох категорияла-ра туһунан привилегияла-рын туһунан иһитиннэри-ин иһитэ, Афганистанга советскэй сэриилэри килэ-эри туһунан быһаарыыга политическай сыаналаһы-һыһа.

Верховнай Советын Пред-седатели М. С. Горбачев эттэ.

Съезд сорох түмүктэрин ССТА ырытааччыта Л. Ер-маков комментирүүдүү:

Күннээҕи бэбисэксэ то-лус болпуруос киллэри-либэтэ. Олортон бирик-дэстэрэ бүтүннүү эконо-мическай этэ. Атытара—ССРС Конституциятыгар быһбардыр система бол-пуруостарыгар уларыты-ларга уонна эбинлэргэ, съезд уонна ССРС Вер-ховнай Советын регламе-на, народнай депутаттар статустарын быһаарар за-конодательнай акталаар, ССРС Конституционнай надзорун туһунан Сокуон, тэрэһиннээх буруу оһо-рууну утары охсуһууну күүһүрдэр дьаһаллар.

Бастакы съедэ тэһээһин көрөр буоллаха, иккис съезд үлэтэ ордук бы-лааннаах уонна деловой буолла. Бастакы съезд уонна Верховнай Совет сессияларын опыта таах хаалбатахтарга чувствуй-дана. Ол эрэри Кремл-ээһин Съездэр дыбарыс-тарын трибунаһытан уон-на киһи кулуердарыгар итэһинэ быһбардааччылар телеграммаларыгар депу-таттар урукку курдук про-цедурнай болпуруостарга, чуолаан, законодательлар байэлэригэр сыһыаннаах Сокуоннары таарыйааччы-ларга, ордук улахан бол-боһотуу уурбуттарыгар критикалар иһилиннэлэр. Ол эрэри ити анталаар ти-һээһэр тийээн хос бирикди быһбардааччы интэриэс-теригэр сулуспалыһылар. Норуот дьулуруун толору туһугар правовоай уон-на экономическай төрүт-тэр, ведомстволар таһыт-

тарынан дьаһайылырыт-тан итинигэ эл-дээһэл си-һианнарыттан көмүскэһик наадалар. Ордук ССРС на-роднай депутаттарын ста-тутун Сокуон быһыһынан быһаарыы наада этэ.

Съезд биһиги олохпу-тун демократизациялаа-һыһа туһуламьыт бы-һаарылылар бахыаттарын ылымьыт эрэ буолботох, ону тэһэ бэйэтэ сөптөөх демократичнайдык үлэ-лэстэ. Трибунаһтан 461 киһи тыл эттэ. Араатардар ортолоругар бары союз-най республикалар, үгүс автономиялар уонна об-щественнай тэрияталар представителлэрэ бааллар. Съезд үлэллэр кэһигэр народнай депутаттартан 1300-тэн тахса суруккир-дэ. Олор бары туһаан-наах государственнай уон-на общественнай тэрият-лар органнарыгар ыты-лыһылылар.

Ол эрэри түмүгү хайы-үйэ бүгүн оһоруоһа сөп-дэтэ түмүк тыһыгар М. С. Горбачев, бастакы съезд линиятын салбаан уонна сайыннаран туран, уларыта тутууга, биһиги общественнай дьэһэтиги бүтүннүүтүн социалистиче-скэй сыаннастары харыс-таһыһыга уонна байыты-га олоһуран төрдүттэн уларытыыга курсу бигэр-гэттэ дьэ.

Съезд бэйэтин ССРС граждандарыгар ыгыры-тыгар эрэн эттэ: хаанык баһарар—экономическай, политическай, социалькай, нациялар икки ардылары-нааҕы—проблемалары тэрияттын общественны ре-волюционнайдык дьэбди-гирдин суолугар, дьоннор уонна норуоттар икки ар-дыларыгар хардарыта өй-дөһүүгэ сытар.

Норуот достойнайдары ааттыр

Хатылы сельскэй Сове-тыгар 15 депутакка канди-дат туруорулууба. Биһи-гин киһилэр ортолоругар ораас идэлээхтэр бааллар: Семен Семенович Краю-шалкин—шанньык ферма арендатора (15 №-дээх Ла-халдытааҕы быһбардыр уокурук), Афанасий Ивано-вич Павлов—синлэсчиртэр элөөлөрүн саппааһы, арендатор (2 №-дээх Су-гулавиһааҕы быһбардыр уокурук), Константин Нико-лаевич Абрамов—«Үлэсэ

киһиэһин иһини медаллаах учуутал (3 №-дээх быы-бардыр уокурук), Семен Гаврильевич Дорогунов—механик (5 №-дээх быы-бардыр уокурук), Иван Иванович Харлампьев—коммунист арендатор, хор-туоплуй үүннэрээһин (13 №-дээх быһбардыр уоку-рук), Александра Лукинни-на Попова—продавец (1 №-дээх быһбардыр уоку-рук) уо. д. а.

А. ПАВЛОВ.

Р. САВВИН.
РСФСР норуотун үөрз-
биринтин туйгуна.
Синимокка: Д. А. Абра-

